

SLOVENIJA

Dopisi in časniki naj se pošiljajo na poštni predal 259, Ljubljana
 Naročnina četrletno 15 Din,
 za pol leta 30 Din,
 za vse leto 60 Din,
 Posamezne številke 1.50 Din.
 Za inozemstvo celoletna naročnina 90 Din.

Kranj, 1. novembra 1935.

U p r a v a: Kranj, Strossmajerjev trg števil. 1.
 Poštočerkovni račun
 Ljubljana števil. 16.176
 Rokopisov ne vračamo.
 Oglasi po tarifu.
 Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju
 Predstavnik tiskarne France Uhernik, Kranj.

Socialno in gospodarsko opravičilo

Iz zadnjega statističnega letopisa za l. 1932 (Statistični godišnjak), ki je izšel lansko leto v Belgradu, posnemamo, da smo imeli v občni državni upravi zaposlenih 129.989 državnih uslužbencev in 186.737 uslužbencev, ki so zaposleni v državnih podjetjih in ustanovah. Prvi so prejeli (po proračunu iz l. 1932/33) 3 milijarde 640.946.000.— dinarjev, drugi pa 1 milijardo 337.823.000 dinarjev, skupaj torej 4 milijarde 978.769.000 dinarjev.

Če izločimo vrhovno državno upravo, katere 949 uslužbencev je prejelo 11.171.000 dinarjev ali povprečno letnih 117.145 dinarjev) pokojnine, posebne doklade, predvidena napredovanja, honorarje in nagrade, štipendije, pomoči in podpore ter razlike na tečaju (vseh teh prejemkov navaden smrtnik niti po imenu skoraj ne pozna) lahko izračunamo, da je prejelo 129.040 državnih uslužbencev 2.459.355.— dinarjev, kar da za vsakega uslužbenca povprečno na leto 19.059 dinarjev ali 1.588 dinarjev mesečnih prejemkov.

Pri državnih podjetjih in ustanovah se povprečna plača na letnih 21.037.— dinarjev ali mesečnih 1.753.— dinarjev.

Če pa upoštevamo prav vse dohodke (t. j. državne vrhovne uprave, razne posebne doklade, protivrednost napredovanj, honorarje in nagrade, štipendije, podpore, razlike na tečaju) vseh nameščenecv državne uprave ter državnih podjetij in ustanov ter odštejemo le pokojnine, dobimo da je 186.737 državnih nameščenecv prejelo v letu 1932/33 celih 4 milijarde 979.760.000 dinarjev, kar da povprečno 21.986.— dinarjev letnih, ozir. 1.832.— dinarjev mesečnih prejemkov. Pripominjamo, da so bili od takrat dohodki državnih nameščenecv že dvakrat reducirani.

Če pomislimo, da predstavljajo javni uslužbenci večino našega izobraženstva, ki vzgaja veliko število bolj civiliziranega naraščanja ter nosi večino dajatev za našo kulturo, vidimo, kako skromno so odmerjeni ti prejemki.

Oglejmo si še malo stvarno opravičilo zadnjega znižanja prejemkov, ki je bil objavljen v belgrajskem „Vremenu“ preteklega meseca.

Glede nesorazmernega odstotka med osebnimi in materialnimi izdatki našega gospodarstva naj le ponovimo nekatere kritike ob proračunski razpravi, ki so dokazovale katastrofalne posledice državne investicijske politike. Z znižanjem materialnih izdatkov je pa seveda avtomatično narasel odstotek osebnih izdatkov, ki pa zopet znatno pade, če upoštevamo tudi izredne postavke državnega proračuna, vsebujejo le-te večinoma izdatke za investicije, katerih zaradi proračunske politike redni izdatki ne obsegajo. Ta ugovor je torej popolnoma neosnovan po dejanskih prilikah in razmerah.

Indeks cen na veliko je za konzumenta, ne glede na grobo tehniko izračunavanja, presplošnega značaja ter ga zato ne moremo vzeti za neposredno in zanesljivo merilo za gibanje cen življenjskih potrebščin. Zato dokazovanje s temi indeksi v tem primeru ne moremo vzeti za podlago takih razmotrivanj.

Tudi naši indeksi cen na drobno, ki bi bili sicer do neke mere lahko nadomestilo merila za življenjske stroške, zaradi dejstev, katere smo obrazložili v lani izmed lanskih števil našega tednika, ne morejo biti merilo za presojo pravega padca cen. Tehtani indeksi cen na drobno bi bili videti precej drugačni ter ne bi mogli navajati padca cen, ki v praktičnem življenju v takem obsegu tudi nikakor ne obstaja.

Indeks življenjskih stroškov, ki naj bi bil najučinkovitejši dokaz padca cen ter ga avtor navaja s 77 naproti 100 iz l. 1914, je pa v praksi sledeč. Poglejmo:

Delavska zbornica v Zagrebu jemlje za podlago svojega računa življenjskih stroškov štiri člensko rodbino (mož, žena in 2 otroka v 5tem ni 10tem letu starosti). Vrednost vseh življenjskih potrebščin moža-očeta ocenjuje avtor ra-

čuna s 100. Za ženo predvideva 80% stroškov, ki so predvideni za moža, za 2 otroka pa po 40%, t. j. skupaj novih 80%. Že podlaga je šepaval! Odstotek za ženo je vsekakor prenizek, še bolj pa za otroke, ki potrebujejo prav gotovo več ko 40% za moža preračunanih stroškov, posebno kadar odrastejo in obiskujejo šole. Na vse to pribije avtor tega računa še 40%, iz katerih naj bi se plačevala najemnina, razsvetljava, postrežba, zabava, nega zdravja, kulturne potrebe in itd. (radovedni smo, kaj spada še vse pod ta „itd.“ Op. ur.)

Ta račun je videti pri 1.588 dinarjih mesečnih dohodkov takole: (v oklepaju so navedeni podatki za mesečne prejemke 1.832 dinarjev t. j. če upoštevamo še prejemke nameščenecv vrhovne državne uprave ter vse izredne doklade, katerih — kot že rečeno — povprečni državni uslužbenec ne pozna niti po imenu.)

Povprečni prejemki	Din 1.588.—	Din (1832.—)
stroški za moža	„ 436.—	„ (503.50)
stroški za ženo	„ 349.—	„ (402.50)
stroški za otroka	„ 174.50	„ (201.50)
stroški za otroka	„ 174.50	„ (201.50)
skupaj	Din 1.134.—	Din (1.309.—)

40% za najemnino, razsvetljava, postrežbo, zabavo, nego zdravja, kulturne potrebe in itd. Din 454.— Din. (523.—)
 vsega Din 1.588.— Din (1.832.—)

Tako je videti račun Delavske zbornice v Zagrebu, ki dokazuje, da „so se življenjske potrebščine v primeri s prejšnjimi leti znatno pocenile ter nikdar niso bile cenejše v zadnjih desetih letih kakor danes“, na katerega se sklicuje avtor sestavka v „Vremenu“ ter opravičuje znižanje prejemkov javnih nameščenecv. Prav vsi smo prepričani, da avtor omenjenega sestavka prav gotovo ne živi s temi vsotami in vrhu tega žali pošteno uradništvo, ki mora živeti s takimi dohodki, posebno, če pomislimo, da naša že sama najemnina za stanovanje brez komforta več ko 500 dinarjev mesečno. Kje je pa razsvetljava, zabava (?), zdravnik,

: — i.

Razstava del prof. Toneta Kralja

Od 19. vinotoka do 4. listopada t. l. je odprta v Ljubljanskem umetniškem paviljonu razstava stavbarskega podobarstva nekaterih oljnatih slik stare Ljubljane ter nekaterih mladostnih del prof. Franceta Kralja, brata Toneta Kralja. Napolnjene so vse 4 dvorane paviljona.

France Kralj, ki je bil začetnik in vodnik slovenskega ekspresionizma in se mu je pridružil brat Tone, ki se je v zadnjih letih visoko povspel, je napisal v razstavnem seznamu sam svojo umetnostno „izpoved.“ France Kralj pravi pravilno, da je praprva umetnost osebnost; Kralj je zoper razumarstvo v umetnosti, pravi da je treba uživati umetnost z instinktom, pri čemur gotovo misli čustvo.

Odločna je beseda Franceta Kralja, ko pravi: „Slovenski tvorec govori z oblikovnimi izrazi po svoji tvorbi — po slovensko!“

Razstava Fr. Kralja je redna jesenska prirediteljska društva „Slovenski lik“, „Slovenski lik“ je društvo umetnikov, ki niso hoteli vstopiti v „Društvo likov. umetnikov dravske banovine“, o katerem smo svoj čas pisali. „Slovenski lik“ oziroma skupina umetnikov, ki so njega udje, si je postavila za cilj, da ustvari iz prvih

slovenske ljudske umetnosti sodobno umetnostno obliko v nekakem primitivizmu.

Ko so letos priredil udje „Slovenskega lika“ spomladansko razstavo v Zagrebu v umetniškem paviljonu (razstavili so France Kralj, Drago Vidmar, Nande Vidmar in Stiplovick 127 slik in kipov) so pisali zagrebški umet. poročevalci Dr. Ivan Esih, Dr. Dragomil in drugi, da kažejo njih dela nekakšno revolucionarnost zoper ustaljena umetniška načela da pa je predvsem France Kralj popolnoma zvezan z dušo slovenskega ljudstva in da zametavajo razstavljalci evropske umetniške teorije ter iščejo edino izraz svoje zemlje. Revija „Svijet“ je priobčila tudi posnetke Kraljevih Vidmarjevih in Stiplovskih del.

Razstava prof. Franceta Kralja v ljublj. umet. paviljonu ne podarja vsega Kraljevega ustvarjanja. Manjka njegovih večjih oljnatih slik in drugih njegovih del. Za to je le odlomek. Manjkajo prav tiste slike, ki so za Franceta Kralja najbolj značilne in ki so mu gotovo v Zagrebu pripomogle do uspeha n. pr. „Otroški rodovniški portret“, „Krajina“ „Spomlad“ itd.

Sedanja Kraljeva razstava je prav za prav le razstava njegovih kiparskih del, ker so oljnatih slike, ki predstavljajo poglede na Ljubljano le bolj pripravne za ozadje takšnih kipov, kot pa za samostojno opazovanje. Ta skupina slik, ki napolnjuje celosrednjo dvorano dela vtisk pobarvanih kovinskih reliefov iz 16. in 17. stoletja in kolikor je slikarskega na njih, je edino le ton. Impresije iz narave ni

v njih ali pa premalo podarjena.

Številna kiparska dela so osnutki za nagrobne spomenike ali pa za stavbarsko podobarstvo na fasadah hiš, pa tudi za notranjo cerkveno opravilo (orglje v Domžalah in v Kočevju), rezbarije na pohištvu in plakete. Tudi osnutka spomenika igralcev Borštnika in Verovška pred ljubljansko opero sta izpostavljena ter o snutku za Krekov spomenik in za spomenik zasedenemu ozemlju.

Tone Kralj ima posebno rad Kristosov motiv. Upodablja Kristusa na križu, Kristusovo vstajenje in Kristusa — Kralja. Tudi Madono rad upodablja. Zanimiv je Janez Krstnik, ki ga je razstavil pozneje, ker ga ni v seznamu. Ta kip je izmed vseh najbolj razgiban. Izmed največjih kiparskih del je Kristus — Kralj na fasadi cerkve na Jesenicah.

Res je, da je France Kralj v stavbarskem podobarstvu dosegel več kot v monumentalni plastiki ali portretu. Ne le na cerkveni fasadi na Jesenicah, ampak tudi na palači Hranil. dravske banovine v Ljubljani ter na manjših ljublj. fasadah je prof. Fr. Kralj postavil kipe, ki arhitekturo rešujejo in jo ne le izpopolnujejo.

Prav bi bilo, če bi kedaj razstavili v Ljubljani vsi udje „Slovenskega lika“ skupaj in predvsem vodnik te umet. organizacije prof. France Kralj kolektivno svoja izbrana, posebno slikarska dela, da bi videli koliko so se že približali svojemu cilju ki smo ga omenili v začetku.

kulturne potrebščine in itd. Vsaj ta cinizem naj bi si bil prihranil zase!

V Belgradu so navajeni precej drugače živeti kakor nam kaže gornji račun. Številne poverbe, ki gredo že v astronomske številke, nam to trditev potrjuje. Dogodki zadnjih dni nam dokazujejo, da povišanje cen nikakor ni le slučajen pojav ter bo treba s tem dejstvom tudi še računati.

To je analiza in prava slika socialnega in gospodarskega opravičila znižanja prejemkov državnih nameščenecv, ki naj bi opravičila ta korak.

Zadnji argument avtorja je vzporeditev prejemkov in izdatkov naproti l. 1914. Avtor sestavka tudi tu ni objektivni ter navaja le indeks cen na drobno s 86 (avgust 1935), indeks življenjskih stroškov pa celo s 77 naproti letu

1914. Ne navaja pa števil realnih prejemkov javnih nameščenecv ter njihovih relativnih vrednosti, ki so padle za družino štirih členov od 203.60 (v l. 1914) na 131.77 (v l. 1935) (!) V relativnih številkah za isto dobo pa celo od 100 na 64.69! (Po „Indeksu“ št. VII/4). Če pomislimo, da je tudi ta razlika še vedno znatno večja od padca cen (ki je izračunan na že analiziranih in grajanih načelih), vidimo, da znižanje prejemkov javnega nameščenstva le ni tako opravičljivo!

„Delavsko“ zbornico v Zagrebu pa nujno prosimo in pozivamo, da kritično še enkrat pregleda račune, na katere se odločilni činitelji tako radi sklicujejo ter postavi svoje račune na bolj resnično in stvarno podlago, ker s takim delom nikakor ne koristi delavskemu stanu.

Dr. Ivo Štampihar:

Za človeško in državljansko enakopravnost žene

I.

V nedeljo, 20. oktobra, so žene v celi državi po glavnih mestih priredile zborovanja, da javno zahtevajo uvedbo ženske volilne pravice. Ako ste s poslušom prebirali dotična časopisna poročila, posebno v tistem delu časopisja, ki je v zadnjih sedmih letih predstavljalo javno mnenje na podstavi veljavnega tiskovnega zakona, se niste mogli otresti občutka, da poročila časopisje o ženskih zborovanjih s kislim obrazom človeka, ki se mu gibanje žena in njegov smoter ne dopade, ki se pa zaveda, da bi mu javno nasprotovanje ne bilo koristno. Da ne bo nikake zamere, pristavim, da se mi zdi nasprotovanje smotru teh zborovanj popolnoma skladno s stališčem, katero se je zagovarjalo v tem časopisju, ko je bila uvedena za moške glasna volilna pravica. Kdor je sposoben, da javno hvali glasno volilno pravico moških, od tega ni pričakovati, da bo zavzel naproti zahtevi žena odkrito naziranje in da bo tako zahtevo podpiral. In če piše tako glasilo — tudi pri predmetu, kakor je n. pr. spor med Čehoslovaki in Poljaki — „naj bodo Čehoslovaki prepričani, da je demokratično usmerjena jugoslovenska javnost s srcem in dušo na njihovi strani“, mislim, da Čehoslovake zazebe, kakor da bi jih polil z mrzlo vodo. Kajti: „demokratično usmerjena jugoslovenska javnost“ — to je najnovejša določitev tistih, ki so demokratično med Slovenci ponižali najnižje, jo najgrše zlorabili.

Ali odpor teh bi bil za zahtevo žena najboljši kredit. Oni pa niso sami. Mnogo je moških, ki se s prepričanjem zastavljajo zato, da bi novi volilni zakon uvedel res tajno, res svobodno, res neposredno, res enako in res sorazmerno volilno pravico — ali za moške! Kljub temu, da čutijo zahtevo časa, da menijo, da javno nasprotovanje ne bi bilo modro, so v srcu proti temu, da bi imele tudi žene volilno pravico, tisto volilno pravico, ki naj bi jo dosegli moški. Prepričan sem, da so voditeljice gi-

banja dobro in razločno spoznale, da šaljivci, ki so se pojavili od moških na zborovanjih, stvarno niso šaljivci, temveč da v šalo samo oblačijo tisto, kar res mislijo. Prav tako je gotovo, da so si voditeljice gibanja na jasnem, da bo gibanje, kakor je nujno, opravičeno, da neizogibno toliko časa šepalo, dokler bo samo žensko. Le od žena podprto gibanje za žensko volilno pravico, ki vendar ni nič večjega, nego del gibanja, katerega bi pri modernem kulturnem človeku sploh ne bilo več treba, namreč del gibanja za človeško in državljansko enakopravnost žene in moža, dokazuje namreč iz razloga po nasprotju*, da nasprotuje tudi tisti, ki samo molči. To je snov, pri kateri velja „Qui tacet dementire videtur“. Za uspeh gibanja žena je treba torej moških. Treba je, da tudi moški povedo, da odkrito iz prepričanja in resno podpirajo zahtevo žena, da tudi oni zahtevajo uvedbo ženske aktivne in pasivne volilne pravice!

Kaj hočejo žene v politiki, oziroma točneje: v javnem življenju, so povedale govornice s tolikšnimi razlogi, da si lahko prihranimo ponavljanje. Pač pa se hočemo pobaviti z nekaterimi razlogi, ki si jih — roko na srce! — moški med seboj tolmačijo, kadar zagovarjajo naziranje, da ne kaže ženam dati volilne pravice. Pobaviti se hočemo z njimi brez razlike, ali jih štejemo med resne ali neresne. Dialektični način razlogovanja je najboljši najhiterjši in stopi najbolj učinkovito na kurje oko predsodka.

V navadi, ki je pa razvada iz lenobe mišljenja, zakovano naziranje moških je, da spada žena v dom, za štedilnik, za šivalni stroj in za zibelko. Kdor hoče biti posebno moderen, omeni še eno torišče, kamor da spada žena. To filistrsko naziranje vsebuje že samo tudi naziranje, da spada mož v urad, v kavarno, v gostilno itd. In menda, ker mora pri sprehodu v urad, gostilno itd. hoditi po javnih potih, sledi

* ex argumento a contrario.

iz tega, da je javnost pridržana uveljavljanju moških. Kakšno urnebesno vpitje bi nastalo ako bi recimo žene organizirale gibanje, v katerem bi zahtevale z ozirom na okolnost, da podpirajo „tri ogle pri hiši“, da naj se moški držijo svoje pisalne mize, svojega kota v gostilni, svojega obrtnega orodja in stroja, svojega pluga itd. itd., ženam pa ki nosijo glavno breme skupnega življenja, naj pa prepustijo reševanje javnih vprašanj. Tako razlogovanje nam kaže, da govorijo moški, ki zanikajo ženam pravice, kakršne zahtevajo zase, iz egoizma, iz kratkovidnosti in iz pomanjkanja spoznavanja pravičnosti. Taki moški se ne zavedajo, da z nasprotujočim stališčem naproti zahtevam žene v javnem življenju izpodkopujejo moralno oporo lastnim zahtevam. Cesar namreč ne privošči drugim, tudi nimaš pravice privoščiti sebi.

Vprašanje, kam spada žena kot človek, naj rešuje žena sama kot človek, kakor ga rešuje moški kot človek. Kot žena pa spada žena v dom itd. nič več in nič manj kakor tudi moški kot moški. Edino to vodilo more biti splošno pravično in kdor se ga zave, bo štel za samoposebi umevno, da dobijo tudi žene volilno pravico, kakor hitro jo dobijo moški, da dobijo natančno tako, kakršno imajo moški.

Zato je prvi razlog, ki smo ga navedli kot enega, ki si ga moški umišljajo, kadar se protivijo uvedbi ženske volilne pravice, opravljen. Preidimo na druge, „aktuelne“.

V Franciji žene nimajo volilne pravice. Nimajo je, ker senat francoske republike, ustanova, ki so jo po tretji revoluciji izsilili nazadnjaki in monarhisti, doslej še vedno ni dovolj prelevičen, da ne bi vsake resolucije parlamenta v prilogi uvedbi ženske volilne pravice ovrgele. In Francija je dežela demokracije vendar! Trezen in samostojno misleč naš človek se bo seveda čudil navadi sklicevanja na Francijo (kot demokratično deželo), kadar gre za opravičevanje določenega nazadnjaštva. Kajti prišel bo na sled, da se nihče ne sklicuje na to demokratično deželo, kadar je treba volilno pravico odpraviti ali pa jo „uglasiti“, ali kadar je treba razdeliti oddane glasove tako, da dobi najmanjša skupina največ mandatov. In nasledek tega razkritja bo, da se sklicujejo naši „demokratično usmerjeni“ politiki na Francijo kot demokratično deželo takrat in tam, kadar in koder je nazadnjaška. Mi se pa raje sklicujemo na Francijo takrat in tam, kadar in kjer je napredna. Zato bomo opozorili javnost, da je parlament že nešteto krat sprejel resolucijo v prilogi uvedbe ženske volilne pravice. Bliža se tudi čas, ko je senat ne bo več ovrgele. Prav zadnje volitve v francoski senat izpričujejo to, najsi so naši meščanski listi pisali, da je zmagal Laval, za molčali pa, da je bil Laval od desetih kandidatov desnice edini, ki je v prvem glasovanju prodril, medtem ko je levica pri prvem glasovanju spravila sedem kandidatov na toplo, prosim, sedem od desetih.

Nadaljni razlog: V Nemčiji je Hitler prodril v glavnem s pomočjo ženskih glasov. Ta raz-

Janez Kocmur:

Malo popravka

Prispevek k slovenski politični zgodovini.
(Nadaljevanje.)

„Sedmi zbor Jugoslovenske socialnodemokratske stranke izreka: 1. Jugoslovenska socialnodemokratska stranka se ima za edino poklicano zastopnico delavskih slojev; proletarijat tvori nje jedro in moč, njen boj ostaja razredni boj. Ima se pa tudi za realno, splošno politično stranko ter kot tako za edino resnično zastopnico jugoslovenskega ljudstva. — 2. Kot taka realna in politična stranka zahteva polno demokratiziranje jugoslovenskega ljudstva in v ta namen neomejeno splošno, enako, proporcionalno volilno pravico v državnih, deželni, občinski in vsa javna zastopstva ter popolno splošno in narodno avtonomijo. — Zbor poudarja pa posebej, da je volilna pravica za deželne zbornice konstruirana z očitno protidelavsko tendenco in da tudi volilne reforme zadnjega časa niso v bistvu ničesar izpremenile na to tendenco, temveč so služile izključno egoističnim namenom protidelavskih strank. — Zbor poziva delavstvo na vstrajen in odločen boj za pridobitev splošne in enake deželnozbornice volilne pravice. — 3. Kot edina napredna in svobodomiselnna stranka spoštuje vsako resnično versko prepričanje ter zahteva popolno svobodo vsakega prepričanja. — Kot pogoj vsake svobode pa šteje izobrazbo ter zahteva nemudoma ureditev ljudskega, srednjega in višjega šolstva s stališča narodnostnega kot kulturnega, t. j. splošne samouprave vsega naroda. Zbor pa obsoja, da se v vseučiliškem

vprašanju dekretira pravi dogma ne le glede na zahtevo samo, temveč tudi na vsakovrstne posameznosti, zlasti na mesto, ki bodi sedež visoki šoli. Zbor naglašaja, da niso meščansko-narodne stranke storile nič resnega, da bi se prizkusila vsa zadevna vprašanja. Zlasti sedež bodočega vseučilišča more biti samo rezultat resnega študija vseh razmer in argumentov. Odločno protestira zbor proti ustanovitvi takega zavoda in izberi mesta, kjer bi vseučilišče moralo postati klerikalna postojanka.“

Resoluciji se dobro pozna kompromis med dr. Tumovim in E. Kristanovim stališčem; oba sta nekaj popustila, nista se pa dejansko odrekla svojim nazorom, kar je prišlo do izraza pozneje na konferenci. Tudi tretja resolucija — o Bosni in Hercegovini — je posledica kompromisa; po prizadevanju dr. Tume je bila ta izoblikovana tako, da ni prejudicirala sklepov konference v smislu izvajanj E. Kristana na zboru. Moška ta resolucija ni s svojim „fait accompli“, ki je služil samo za figovo pero. Aneksijo Bosne in Hercegovine je proglasila menda prva „Arbeiter-Zeitung“ za „dovršeno dejstvo“.

V času Tivolske konference so tvorili ožji odbor Jugoslovenske socialnodemokratske stranke: Etbin Kristan, predsednik; Ivan Mlinar, tajnik; Anton Kristan, Janez Kocmur in Josip Petrič, strojevodja drž. železnic. Upravnik lista in blagajnik Franc Bartl je imel samo virilen glas. Kontrolo sta tvorila Melhijor Cobal in Pajntar Josip, mizarski pomočnik iz Gline pri Ljubljani. V širšem izvršilnem odboru so bili: za Trst France Milost, pekovski pomočnik iz Trsta; za Štajersko Ignacij Sitter, tajnik strokovne organizacije rudarjev iz Trbovelj, po poklicu steklar; za Istro Josip Pejan iz Pulja; za Goriško dr. Henrik Tuma iz

Gorice; za Koroško Franc Lahovnik, menda rudar iz Leš; za Dalmacijo Ante Gabrić, stavec iz Splita (?); za Kranjsko Ivan Štravs, ravnatelj Občnega konzumnega društva in župan v Idriji, po poklicu rudar. Za sestav konference in njene sklepe pa ne zadene zlasti širšega izvršilnega odbora nobena odgovornost, ker ta ni bil nikdar zbran in se je izvršilo vse po zamisli E. Kristana.

Širši krog je bil pritegnjen k sodelovanju le na dveh sestankih v areni Narodnega doma, ki sta pod mojim predsedstvom razpravljala o podrejenih vzporednih prireditvah: o sprejemu tujih gostov, o manifestacijskem ljudskem shodu v Mestnem domu, koncertni akademiji v veliki dvorani Narodnega doma i. dr. Med poročilom E. Kristana o koncertu je vzkliknil lán Tokan, tajnik strokovnih organizacij v Ljubljani: „Kaj se bomo bahali pred gosti s tujo godbo; harmonika in klarinet, to je kranjska muska!“ Te besede vsaj na videz prvega predstavnika slovenskih soc. dem. strokovnih organizacij so dosti zgovoren dokaz, kako malo zanimanja je bilo med delavstvom za konferenco, a še manj za vprašanja, o katerih je imela ta razpravljati — ki pa so vendarle o njih sklepati „zastopniki“ prav teh delavcev. Medtem ko so navzoči izobraženci (ces./kr. svetnik prof. Ivan Franke, Milan Jaklič, doktor Ljudevit Perič, Dragotin Schweiger, doktor Josip Tomšič in drugi) neokusni izpad molče prešli, so se mu mnogi delavci zadovoljno muzali.

Sklep, da se na sodelovanje pri koncertni akademiji povabi „Slavec“, je bil storjen soglasno, čeprav je ta v ostrem razgovoru stavil pogoj, da nastopi s slovenskimi prsnimi trakovi. Na pismeno povabilo je odgovorili društvo sledeče:

log je pač resen, prezre samo, da so moški Hitlerjanci potisnili Hitlerja do mogočnosti, v kateri je postal ženskim volilkam vabljev. Žene v Nemčiji so si upravičeno govorile: Če je Hitler našim možem tako všeč, ko so vendar že mnogo let v posesti volilne pravice, mora že biti nekaj na njem, torej je tudi nam lahko všeč. In ker so ženske doslednejše tudi v zmoti, so ga tudi močneje podprle, kakor bi bili ga moški sami. Ne sme se prezreti nadalje težka družbena, gospodarska in politična depresija, ki je visela nad poraženo weimarsko Nemčijo, katere demokraciji zapadni kapitalizem ni zapal in katero demokracijo je tudi dušil. Ne sme se prezreti, da je Hitler ženam pustil aktivno volino pravico, odvzel jim pa pasivno. To je potica, iz katere vzameš rožine. Ženam, ki jim je dovoljeno samo glasovati za moške, ni zameriti, ako podlegajo demagogiji moških. Zato nam bo Hitlerjev povzdig svarilo, da ne smemo dati ženam samo aktivne volilne pravice, temveč tudi pasivno. S samo aktivno volilno pravico bi res sprožili vse slabe možnosti udeležbe žena pri volitvah, zatrli in onemogočili pa dobre, zato, ker bi ženam odvzeli odgovornost za udeležbo pri volitvah. Kdor pa nima vzroka, da bi se zavedal odgovornosti za javno udeleževanje, ta tudi ne bo premislil, kako se bo javno udeleževal.

Domači „značilni razlog“: če dobijo žene volilno pravico, potem bo še bolj, nego doslej, zavladala „prižnica in spovednica“. Podoba je, da prav ta razlog najbolj srbi tiste, ki so sicer, kar se moških tiče, vsaj po svojem subjektivno najboljšem prepričanju demokraciji. Zato se bo treba s tem razlogom zoper žensko volilno pravico obširneje pobaviti, kar storimo prihodnjič.

(Sledi.)

OPAZOVALEC

: — a —.

Kdo je kriv, da postaja slovenska narodna opera dvojezična?

Operni pevec g. Primožič je priobčil v „Jutru“ 25. 10. t. l. pojasnilo zakaj da je pel vlogo Rigoletta v Verdijevi operi pred par tedni v „jugoslovenščini“. G. Primožič pravi, da je bil pred 7. leti „aganžiran od sedanje operne uprave pod pogojem, da poje vse na novo nastudirane vloge v slovenščini, stare pa v hrvaščini.“ Pravi, da daje to pojasnilo za to, „ker se doslej ni našel člen uprave, ki bi razjasnil položaj in je za to primoran sam to storiti“. G. Primožič trdi, da ni dobil za „Rigoletta“ in za „Tosco“ slovenskega besedila zaradi tega, ker sta to stara prevoda, ki nista ne glasbeno ne jezikovno dobra. Po pojasnilih g. Primožiča je torej kriva uprava slovenske opere, da slovenski jezik nima veljave v slovenski

narodni operi. Vodstvu slov. narod. opere je bilo takrat, ko je nastavilo g. Primožiča tedaj vse eno, če poje pevec po slovensko ali po hrvaško in to ne le enkrat slučajno, mogoče pri prvem nastopu, ko se slovenskega besedila še ni utegnili naučiti zaradi prekratkega časa, ampak stalno, še po več letih, ko bi se prav lahko naučil slovenski libretto. Vodstvo slovenske nar. opere je še danes tisto, kot je bilo takrat, ko je sklepalo z g. Primožičem pogodbo! Izgovor, da je slovenski prevod „Rigoletta“ in „Tosco“ slab ne drži. V „Rigolettu“ je pel g. Banovec slovensko in prav dobro, „Rigoletta“ samega je pel v starem prevodu svoje dni Josip Moll in je imel velike uspehe, poznal pa je Verdija natančno in je žel slavo kot pevec Verdijevih oper v „Milanski Scali“ in v Odesi! Če bo g. Primožič odklanjal odslej vsako vlogo, ki je ne bo imel nastudirane po slovensko, je popolnoma prav! Naj to store vsi pevci v slovenski operi! Javnosti je odgovorno za predstave poleg pevcev res predvsem vodstvo slov. nar. opere, ki ni dalo pevcem priliko in časa, da se nauče slovenskega besedila in je dolžna skrbeti zato, da je slovenska narodna opera slovenska. Če vodstvo zato noče skrbeti ali pa nima smisla za slovenski značaj slov. nar. opere, je treba vodstvo v to prisiliti. Ljubljanska opera še pred 25. leti, ko so peli večinoma pevci, rojeni Čehi, ni bila dvojezična, res je bila takrat le pokrajinsko deželno gledališče, ne pa narodno gledališče.

Pesnik „Napreja“

O Simonu Jenku je priobčila 27. oktobra t. l. „Prager Presse“ podlistek. Napisal ga je Hermann Wendel, ki je o kulturnih in političnih razmerah južnih Slovanov napisal že več del in ki je tudi naše razmere neposredno proučeval.

Wendel podaja najprej kratek Jenkov življenjepis in opisuje osredje, ki ga je oblikovalo. Važno in zanimivo je, kako Wendel pravilna pojmuje slovenskega pesnika Jenka:

„Ko je Jenko sezul otroške čevlje, je tlačila Slovence kakor sploh Slovane podonavske monarhije Bachova doba. Pesnik je postal zagadelj govorec celega pokolenja razumnikov, ki mu je nosila odrešnje vseslovenske ideologije, če mogoče z naslonom na matuško Rusijo. Njegova pesnitev je ganljivo tožila o usodi ubogega, majhnega brezgodovinskega naroda, opevalo je Adrijo, nekdanj slovensko morje! razglašala rodove od Triglava do Balkana, od Trsta do Carigrada za sinove ene matere.“

Pa četudi je nosil do prs segajočo brado kot pravi slovenski apostol, je bil Jenko preoster logik in prejasen mislec, da bi bil ostal dolgo pri tej vendarle le nekoliko megleni zamisli. Od vseslovanstva se je potegnil na slovenstvo nazaj. Trdovratno je pisal, slavé v prvi vrsti svoje najslavnejše pesmi majhno, da bi napravil konec priljubljeni razlagi „Naprej zastave Slave“.

Tembolj žilavo in nežno je bil vdan svoji slovenski domovini. V njegovih kriticah je živel kraj, kjer mu je stala zibelka, z visokimi gorami obkroženo „Sorško polje“, drugo čarobno življenje.“

Nazaj iz zagate

O notranjepolitičnem položaju v naši državi piše „Prager Tagblatt“:

Razvoj v Jugoslaviji po smrti kralja Aleksandra do danes, torej v dobrem letu, kaže, da niso več politični načrti Srbov, ampak pasivni odpor Hrvatov gonilna sila v jugoslovanski notranji politiki. Tega dejstva sicer v Jugoslaviji še splošno ne priznavajo, toda polagoma se le vsiljuje, celo tistim krogom, ki ga ne bi radi priznali. Iz tega pa logično izhaja sklep, da je poglobljena naloga jugoslovanske državne politike, spremeniti hrvaško pasivnost v aktivno sodelovanje, pritegniti Hrvate, ki stoje danes strnjeno ob strani, v upravo in vodstvo države. Brez sodelovanja Hrvatov pride državni stroj na mrtvo točko, kakor je to zdaj že leto dni. Glóblji vzrok Uzunovičevega in Jeftičevega padca je prav v tem, da nista mogla pritegniti ali prisiliti Hrvatov k sodelovanju. Tudi Stojadinovičeva vlada, ki je prišla za Jeftičevo in nadomestila njene ostre vladne načine z liberalnejšimi, je prevzela to poglobljeno nalogo. Težave, ki se mora z njimi boriti Stojadinovičeva vlada in ki niso majhne, izvirajo iz istega vzroka, da se tudi njej doslej ni posrečilo, pridobiti Hrvatov za sodelovanje.

O kaki politiki zoper Hrvate ne govori danes sploh nihče več v Jugoslaviji. Kaže se pa, da je tudi vlada brez Hrvatov trajno nemogoča in da se mora ob hrvaški pasivnosti prej ali slej zrušiti vsaka vlada. Ne gre torej več za vprašanje, če se naj Hrvatje pritegnejo k sodelovanju pri vodstvu države, ampak kako.

Tudi glede tega so si vsi odločilni jugoslovanski krogi precej na jasnem, da se more to zgoditi samo z odkritim, na enakopravnosti slonečem sporazumom med Hrvati in Srbi. Od srbske strani se zmeraj znova ugovarja, da je sporazum s Hrvati težak, ker so ti zmeraj nezadovoljni in nikoli ne oblikujejo jasno svojih zahtev. S hrvaške strani pa odgovarjajo, da ta ugovor ne velja, kajti hrvaške zahteve so splošno znane: da hočejo biti namreč Hrvatje ne samo formalno, ampak dejansko Srbom enakopravni državljani in neomejeni gospodarji na lastni zemlji. Stvar razgovorov je, kako naj se to izvrši. Na obeh straneh manjka potrebna odkritost, oba dela se bojita, da bi ju drugi ukanil, če pokazeta karte. Zato nočejo sporočiti Srbi maksima svoje popustitve, Hrvatje ne minima svojih zahtev. Opreznost Hrvatov je še umljiva, ker so se že nekajkrat opekli. Pričakujejo torej, da bodo Srbi kot dosedanji nosilci državne politike, katerih državotvorna moč se priznava, napravili prvi korak, da spravijo državo iz sedanje zagate. Kajti sdeanje stanje je za vse neznošno in slabi zmeraj bolj ves državni organizem.

... gospodarstvo

V „Bojovniku“ beremo, da se je vršila letos v Belgradu javna dražba dveh zemljišč, ki sta bili uradno cenjeni na 3.800.000 dinarjev. Na to zemljišče pa so posodili — poleg drugih — tudi trije državni denarni zavodi, namreč Narodna banka, Poštna hranilnica in Državna hipotekarna banka skupaj znesek 22.070.320 dinarjev.

To se pravi, državni denarni zavodi so posodili na tisti zemljišči skoraj šestkratni znesek njihove resnične vrednosti.

Znano je, da tudi pri nas soliden gospodar komaj dobi od katerega teh zavodov majhen znesek na posodo, pa še tega le po dolgem posredovanju in moledovanju in potem, ko je popisal cele zveznje izjav. Znano je tudi, da v Sloveniji ti denarni zavodi najmanj nalagajo, kljub temu, da imajo razmeroma največ našega denarja, kljub temu, da je posojeni denar v Sloveniji najbolj varno naložen. Kajti v Sloveniji nima skoraj nikoli noben državni denarni zavod kake izgube, medtem ko beremo vsako leto v njihovih računskih poročilih o milijonskih izgubah zlasti pri dolžnikih v Belgradu.

In človek se mora vprašati, kako je bilo sploh mogoče, da so posojali državni denarni zavodi milijone človeku, čigar posestvo je vredno komaj šestino posojene glavnice. Da so posojali milijone, med katerimi je dobršen del slovenskega sirotinjskega denarja. In kje bo kritje za primanjkljaj?

No, stvar bo rešena preprosto. Toliko in toliko imajo pač ob letu izgube, gospodarska stiska je na svetu, gospodarstvo denarnih zavodov je v najlepšem redu, saj je vendar dobro jugoslovensko, ki nima zmisla za „regionalna dobrobitja“.

Mi pa nimamo zmisla za jugoslovanska centralistična „dobrobitja“. Ostanemo raje pri svojih domačih in se najprej brigamo zanje.

Zato bo prva dolžnost vlade, ki hoče pošteno izvesti sporazum med Srbi, Slovenci in Hrvati, da čimprej likvidira tudi to jugoslovensko denarno centralizacijo. Taka likvidacija je tudi edino mogoča pot iz korupcionistične gnilobe, ki se je zarila pod nacionalistično krinko v naše narodno telo.

Naša telefonska mizerija

„Trgovski list“ pripoveduje pod tem naslovom, kakšne težave ima naš poslovni človek z državnim telefonom:

„Kdor skuša telefonirati v medkrajevnem prometu, ta mora v resnici zbrati vso svojo potrpežljivost, da bo po dolgih urah dobil zahtevano zvezo. Da se pride do zveze v primeroma kratkem roku, je treba navadno zahtevati nujen pogovor in seveda plačati trojno pristojbino.“

Kot vzrok navaja „Trgovski list“ predolge „državne“ (bolje: uradne) pogovore in priporoča:

„Morda bi bilo najbolje, če bi vsem uradom določil primeren znesek za plačilo telefonskih pogovorov in bi morali potem ti vsak pogovor plačati tako, kakor vsaka zasebna stranka, le da bi imeli državni pogovori prednost pred zasebnimi. Prepričani smo, da bi se v istem hipu omejili vsi državni pogovori res na samo nujni obseg.“

Vedno slabše so tudi telefonske razmere v krajevnem prometu:

SLOVENSKO DEL.

PEVSKO DRUŠTVO „SLAVEC“

V Ljubljani, dne 19. novembra 1909.

1884

Stev. 406

Cenjani

Splošni delavski zvezi „Vzajemnost“

v LJUBLJANI

Podpisano društvo si usoja v ljudno sporočati, da bodo pevci istega sodelovali pri „Koncertni akademiji“, dne 22. t. m. zvečer v Narod. domu in nastopili s sledečimi pevskega točkami:

A. Sachs: Venec narodnih pesmi, moški zbor.

J. Aljaž: Dneva nam pripelji žar, moški zbor z bariton samospevom in

B. Ipavic: Slovanska pesem, — kar naj blagovoli cenjena zveza vzeti v pednost.

Z iskrenimi pevskega pozdravi

Brez podpisa.

za
PredsednikRudolf Mali, s. r.
tajnik.

Prijateljski sestanek z zunanjimi gosti je bil v soboto, 20. novembra zvečer v Unionski kleti, na katerega pa, če se prav spominjam, drja Adlerja ni bilo. Kot kuriozum navajam, da je za svojo družbo plačal E. Kristan, za skupino, ki je bil v njej A. Kristan, pa dr. Bohumír Šmeral, redaktor „Práva Lidu“, kar je E. Kristana tako zadelo, da ni mogel vzdržati pikre opazke. Občevanje med Nemci in Čehi je bilo ves čas konference korektno, a očitno hladno; sicer so pa oboji izbegovali nepotrebna srečanja. Čehom so se izmikali celo Hrvati in Srbi iz Kraljevine; največ so se z njimi družili A. Kristan, dr. Tuma in dr. Dermota; slednja manj, ker sta pazila na Adlerja in Rennerja ter na njunega stalnega spremljevalca E. Kristana.

„Telefonsko omrežje je redno preobremenjeno, da v urah največje obremenitve ni mogoče govoriti in da so motnje kar na dnevnom redu. Ze pred enim letom smo opozorili, da Ljubljana nujno potrebuje vsaj še dva zvezna agregata, ker je v urah največjega prometa dejansko vsaka telefonska zveza onemogočena. Sam gospod poštni minister je ob svojem zadnjem bivanju v Zagrebu priznal, da se je v poštni službi v zadnjih letih že tako pretirano varčevalo, da je trpela poštna služba.“

Zato zahteva „Trgovski list“, naj se že uredi telefonska služba v Ljubljani, zlasti sedaj je to nujno, ko se ustvarja s priključitvijo okoliških občin Velika Ljubljana.

Kljub temu, da so vse te stvari znane, splošno in davno znane, je koristno, da jih ponavljamo od časa do časa. Le da zelo, zelo dvomimo, da bi se dalo s takimi pozivi in prošnjami na „odločilne činitele“ kaj prida doseči. Saj so vendar romale v Belgrad skozi leta zasebne in uradne predstavitve — kaj pa so pomagale, to čutimo in vidimo.

Samo za javna dela je prispevala Slovenija v zadnjih osmih letih 400 milijonov dinarjev. Prejela je pa nazaj komaj osmino tega zneska. Prikrajšana je bila torej pod imenitnim jugoslovensko-nacionalnim režimom samo v enem upravnem področju za najmanj 350 milijonov dinarjev!

Očitno je, da bi bili lahko s tem denarjem, če bi bil ostal doma, dejali v red ne samo našo telefonsko službo, ampak še marsikaj drugega.

In zato ni drugega izhoda, ko da spoznamo jugoslovenski nacionalni centralizem za to, kar je, namreč za brezizhodno zagato, v katere zahtolem kotu bohota samo smrdljiva rastlina korupcije (corruptio jugoslovenica vulgaris), da si zamašimo nos in uberemo nazaj svoj korak.

In konec bo telefonske, pa tudi še marsikatero druge mizerije!

Jugoslovenstvo zoper „regionalna dobrobitja“

Dobro je opredelil naloge jugoslovenstva „Pohod“:

„Jugoslovenstvo mora pokazati, da je ono i vzrok i posledica procesa ujedinjenja . . . ker pozna edinole Jugoslavijo in jugoslovenski narod ter njegove interese in nikakih regionalnih ‚dobrobitij‘ — — —“

Posebno regionalnih „dobrobitij“, ki se tičejo Slovenije, jugoslovenstvo res prav nič ne pozna. Zato dobivamo na primer od stavbenih kreditov v zmislu in duhu tega centralističnega jugoslovenstva komaj sedminko tistega, kar nam gre, zato nima jugoslovenstvo zmisla za taka „regionalna dobrobitja“, kakor so vseučilišče in njegova knjižnica, javne bolnice, ceste, železnice, šole, zato so jugoslovenski centralisti stvari tako uredili, da si teh stvari ne moremo napraviti niti za svoj lastni denar, zaradi nepoznanja „regionalnih dobrobitij“ stradajo tu in drugje — — —

Osebnost in ideologija Aleksandra Stambolijskega

(Nadaljevanje.)

Zavednost in doslednost.

Ako je ideja kedaj vkoreninjena, potrebuje skrbnega negovanja, da začne rasti. Ni dovolj samo to, da živi in da ne zamre; ideja mora pognati globoke korenine. Za stebelce, ki poganja iz zemlje, je potrebno, da ima zrak. Rastlina, ki jo duši plevel in osat, ne more rasti. Prav tako tudi ne more rasti ideja in se svobodno razmahniti, ako obstajajo velike ovire v družbi. Te ovire so mnogovrstne, a največje in najhujše so ovire v ljudeh samih, ki sicer nosijo idejo v svoji duši, vendar pa puščajo, da ta ideja ne more dozoreti. Samo pogledjmo nedoslednosti ljudi, ki se sicer s ponosom prištevajo med nasprotnike korupcije vaških strank, vendar pa jih sami — podpirajo. Najogabnejši so pojavi, katere srečujemo dan za dnevom pri naših ljudeh: sovražijo korupcionistični režim, vsiljen ljudstvu, vendar pa podpirajo časopisje tega režima, vendar pa pohajajo verno in ponižno v trgovine, kavarne, gostilne in druge javne lokale pripadnikov korupcionističnega režima. Ti ljudje so največjega pomilovanja vredni. Oni so največji sovražniki ljudskih pravic in svoboščin; oni so mnogo večji nasprotniki ljudskih, demokratskih gibanj in najboljši in najzanesljivejši pripadniki vsiljenih korupcijskih in dvorsko-koterijskih režimov. Zakaj? Zato, ker se rekrutirajo vsi predstavniki nasilja iz teh stanov! Izpodmaknite kedaj gospodarsko podlago tem stanovom, ali da bomo pravični tisti večini pripadnikov teh stanov, ki so znani po svoji politični podpori, ki jo dajejo režimskim strankam, takoj

Res, vsaj slovenskih „dobrobitij“ jugoslovenstvo prav nič ne pozna. Zato pa pozna tembolj neregionalna dobrobitja svojih koritarjev. Če bi sodili po teh našo narodno blaginjo — kje bi že bili!

Pa smo zadaj, prav neizrečeno zadaj.

Prav je, da je „Pohodov“ jugosloven to in tako povedal. Za nas to res ni nič novega. Za kakšno preproščino pa morebiti vendarle.

„Obavest o licitaciji (prodaji)“

Davčne uprave v Sloveniji imajo tudi za izvršilno postopanje le srbskohrvaške obrazce. Na eni strani je tiskano besedilo v hrvaškem jeziku v latinici, na drugi strani pa v srbskem jeziku v cirilici. Finančna uprava se torej poslužuje hrvaškega jezika in pa srbskega jezika, vsakega posebej za hrvaške kraje in za srbske kraje. Slovenski jezik pa nima prostora ne pri obvestilih o davčnih predpisih, niti ne pri izvršilnem izterjanju davkov. Glede davčnih plačilnih nalogov je finančno ravnateljstvo v Ljubljani tistim, ki so se pritožili zaradi srbskohrvaških davč. plačilnih nalogov odgovorilo, da je na opozritev ljublj. fin. ravnateljstva sporočilo belgrajsko fin. ministrstvo, da bo dalo tiskati slovenske davč. plačilne naloge, ko bodo sedanji srbskohrvaški pošli. Ne vemo pa, če je ljublj. fin. ravnateljstvo kaj ukrenilo zaradi srbskohrvaških obrazcev o izvršilnem postopanju, ker so ti zoper določila ustave, ki pozna kot uradni jezik srbsko-hrvaški-slovenski jezik in je pravilna razlaga ustave le taka, da je v srbskih krajih uradni jezik srbski, v hrvaških hrvaški, v slovenskih pa slovenski, kakor smo že večkrat poudarili. Ker ima vsaka pola le dve strani, ne pa treh, da bi na tretji strani natisnili slovensko besedilo, je edino mogoče, da začno tiskati vse tiskovine v slovenskih tiskarnah v Sloveniji, ker državna tiskarna v Belgradu najbrž tudi v prihodnosti ne bo imela časa tiskati slovenskih obrazcev, kot jih dosedaj ni imela. Pričakujemo od finančnega ravnateljstva v Ljubljani in od sedanje vlade, da ukreneta vse potrebno, da se bodo vse davčne tiskovine tudi za davčno izvršilno postopanje v Sloveniji za naprej samoslovenske in da bodo tiskane v slovenskih tiskarnah, katerim manjka dela, posebno še zato, ker se porabi v Sloveniji davčnih izvršilnih tiskovin več kot v treh drugih banovinah, kjer se davki ne izterjavajo tako pridno kot v Sloveniji.

MALI ZAPISKI

Prepovedana knjiga.

Državno pravništvo v Zagrebu je prepovedalo širiti knjigo „Popis glasača grada Zagreba, koji so dne 5. svibnja 1935 glasovali za Bogoljuba Jeftića“, ki je izšla v Zagrebu.

Slovenske železnice in motorni vozovi.

Dne 25. oktobra t. l. je bila pri železniškem ravnateljstvu v Ljubljani seja zaradi ureditve železniškega prometa v prihodnjem poletju.

Načelnik Deržič je povedal pri tej seji, da bodo prihodnje leto začeli voziti po tuzemjskih želez. progah tudi motorni vagoni v času tujskega prometa. Železniško ministrstvo je prejelo 60 motornih vagonov iz Danskega. Ti motorni vagoni bodo za lokalni promet ter bdo vozili sami poleg rednih vlakov popotnike v letoviške kraje. Izpolnili in izboljšali bodo tedaj zveze z letovišči. V Sloveniji pa je razen v Dalmaciji, kjer je le prav malo železnice in je promet skoraj le po morju, neprimerno več letovišč kot v drugih banovinah. Železnice v Sloveniji dajo 23,5% vsega dohodka, kar ga ima država od železnice, tujski promet v Sloveniji pa daje gotovo še več kot 23,5% vsega dohodka, ki ga imajo državne železnice od tujskega prometa. Zato nam ne gre v glavo, zakaj bodo dobile slovenske železnice od 60. motornih vagonov samo 6 motornih vagonov, čeprav bi jim šlo po splošnem dohodku od železnice vsaj 14 motornih vagonov, po potrebi in rentabilnosti tujskega prometa pa gotovo še več. Radovedni smo ali je krivo tega zapostavljanja Slovenije in njenih koristi generalno ravnateljstvo v Belgradu ali želez. ravnateljstvo v Ljubljani. Naj bi to kdo pojasnil!

Časi se spreminjajo — načela z njimi.

„Tajnost volitev je danes enodušna zahteva vseh političnih struj v našem narodu“, je zapisalo „Jutro“ te dni. Kajti sedaj je „Jutro“ v opoziciji, pri morebitnih volitvah ne morejo njegovim ljudje komandirati odvisnih ljudi na volišča, nemogoče bi bile uradne okrožnice, da ga ni prostora v državni službi za tistega, ki bi ne volil nacionalnih jugoslovenov, skratka, javnost volitev je čez noč postalo nekaj nad vse nedemokratskega, zametavanja vrednega.

Čez noč — kajti celo v kratki pameti jutranjih bralcev je morebiti ostal spomin na čase pri predzadnjih volitvah, ko je „Jutro“ imelo „prepričanje“, da je prav za prav samo javno glasovanje poročstvo za svobodne volitve — —

Popravi!

„Dokumenti jugoslovenske dobe“ in ne „Dokumenti jugoslovenske dobe“ je pravilni naslov petega sestavka v zadnjem Opazovalcu. Tiskovna pomota, ki so jo sicer pozorni bralci že sami popravili.

V predzadnjem odstavku sestavka: „Slovenska narodna opera naj ima slovenski značaj!“ pa se je vrinila še tale prav neprijetna in netočna tiskovna napaka. Prvi odstavek omenjenega odstavka v tem sestavku se mora glasiti: „Slovenski narodni operi manjka sloga“, tiskano je pa bilo „Slovenski narodni operi manjka sloge“, ki seveda že po vsebini sestavka nima nobenega smisla. Pisatelj je hotel poudariti, da uprizoritve v slov. narod. operi, dostikrat niso podane v pravilnem slogu ali pravem stilu in za to nimajo tistega uspeha, kot bi ga lahko sicer imele.

Urednik in izdajatelj: Mavčič Adolf, Kranj

se bodo te koterijske, korupcionistične stranke zrušile v prah! Naši ljudje pa so nedosledni in podpirajo s svojimi rameni te ljudi; oni jih tvorno vzdržujejo in s tem, naravno, dajejo posredno moč in podporo režimu, ki ga neposredno sovražijo. Tisti naši ljudje, ki tako ravnaajo, naj vedo, da niso vredni, da ne zaslužijo tega imena. Najmanj zaslužijo ti, da bi bili deležni sadov našega pravičnega boja. Zapišite vse tiste, katere vidite, da so naročeni na režimske papirnate strupe; zapišite vse tiste podjetnike in lastnike javnih lokalov, ki vzdržujejo s svojim denarjem (z vašo pomočjo) režimske liste; vodite točen pregled vseh tistih štacunarjev, obrtnikov, apotekarjev, advokatov itd., ki na račun naših žuljev, na kakršenkoli način podpirajo nemoralne meščanske pokvarjene stranke in ogibajte se teh lokalov kot gada! Vedite, da toliko časa ne bo bolje, dokler se ne zatre osat in plevel, ki ovirata naši ideji pot do zmagoslovja!

O reakcionarjih

(Iz govora v državnem zboru ob komunistični interpelaciji, stenografski zapisnik).

„ . . . Komunistični medved v Bulgariji more danes otresti le še svoje šape in še to samo na maloštevilnih mestih, v množici nič več. Naj jih le otrese! Od njegove strani nam ne preti nikaka opasnost več. Nevarnost nam preti le od črne reakcije kožodercev in povzročiteljev katastrofe Bulgarije. Komunisti delujejo z letaki in morda vrže tu ali tam kak eksaltiranec bombo, medtem ko se poslužuje črna reakcija vseh mogočih sredstev: s kapitalom, z lažmi, z uboji, s tatvinami, z ropi itd. (Aplavz). Klic: „in s svojimi ženami!“

„Nikoli več ne smemo dopustiti, da bi se vrnila črna reakcija v Bulgarijo! Komunisti pa naj le žive, ker komunizem pri nas ni mogoč,

ker so kmetje in delavci zadovoljni. Človeku je prav za prav hudo, ko gleda kako kopni število komunistov pri nas, odkar je na vladi: zemljedelska zveza. Priporočite mi ukrepe, ki naj jih storim, da bi jih ojačil in preprečil njihov nestanek, ker so mi prav za prav potrebni, da korigirajo naše delo! . . . V naših okoliščinah pomenijo komunisti pri nas filantropsko gibanje, ki nam je potrebno, da vzdržujemo svojo vest v čim večji čuječnosti! . .

Zunanji položaj

(Govor Stambolijskega v svojstvu predsednika vlade — Stenografski zapisnik).

„ . . . Gospodje narodni poslanci! Ker name ravam v kratkem potovati v inostranstvo, vam hočem v malo besedah razložiti naše stališče naproti inostranstvu. Moje in mišljenje mojih tovarišev je, da bomo brž ko izvršim še to zadnje delo v inostranstvu, objavili vsemu bolgarskem narodu in celemu svetu vse diplomatične listine, katerih vsebina je narodu neznana. Ničesar ne bomo črtali. Vse mora naš narod vedeti. Na nekaj vas moram opozoriti: To kar je naša vlada prevzela od prejšnjih režimov, je žalostna nemoralna dediščina. To je pravo nasledstvo, pretkano z večnimi spletkami! Sredstva, s katerimi mi razpolagamo so bedna. Edino sredstvo, s katerim mi razpolagamo, je podpora ljudstva in naša vnema. V preteklosti smo delali na vse mogoče načine, da bi izboljšali naš mednarodni položaj. Posluževali smo se podpor velesil, pisali dolge in lepe članke o naši državi v inostranskih listih, katere so sprejemali za drag denar. Milijone smo trosili v ta namen, da bi imel ne naš, ampak režimski položaj Bolgarije v mednarodnem svetu večji ugled in veljavo. Danes nas obtožujejo (kaže s prstom na sredino), da nismo dosegli sijajnih uspehov v zunanji politiki.